

Fra Grædemuren til grædemur

Af tidligere kirkeminister Torben Rechendorff - Bragt i Kristeligt Dagblad 02/05-2009

Da min kone og jeg for mere end tredive år siden gjorde status efter vores første rejse til "Det hellige land" og spurgte hinanden: "Hvad var så den største oplevelse?" var der ingen tvivl hos os: At stå ved Grædemuren i Jerusalem sabbatsaften. Da jeg forleden vendte hjem fra min 6.rejse til Israel og Jordan (arrangeret af Kristeligt Dagblad i samarbejde med UNITAS rejser og med Mogens Hansen som rejseleder) var der ingen vaklen hos mig: Grædemuren fredag ved solnedgang var stadig det, der rørte dybest! Det var bestemt ikke fordi, der ikke var andet at være optaget af: Alt det traditionelle med gode dage i Jerusalem, ned til Jeriko og op til Masada, af sted til Betlehem, ned til Ester i kibbutz Dvir og turen i Jesu fodspor ned ad Oliebjerget med udsigten over til den kontroversielle og særegne tempelplads (som man desværre ikke må komme på). Senere afstikkeren til Jordan med Petra, Jerash og Amman og tilbage til det forårsgrønne Galilæa med Saligprisningernes bjerg, bebudelseskirken i Nazareth, ruinerne af synagogen i

Kapernaum og sejltur på Genezareth sø (hvor besætningen – tro det eller lad være – afspillede et fodboldlandskamp-bånd med "Der er et yndigt land" mens Dannebrog gik til tops).

Men tilbage til Grædemuren. Hvad går det egentlig ud på? Hvad er det, der virker så fascinerende på os nøgterne nordboer? Ja, dybest set forstår vi ikke et kuk af, hvad der foregår. Vi ved naturligvis, at jøderne beder foran muren, vi kender deres syngende læsning fra toraen og vi hører deres sang, ser deres vuggende bevægelser og – hvis man er rigtig heldig – deres danse. Vi ser igen med undren på de mange, mange småsedler, der er stukket ind mellem stenene med bønner og vi iagttager de ortodokse jøders "mærkelige" udseende, deres hårlokker og lange frakker.

Sagen er som sagt, at vi dybest set ikke forstår det hele sceneri. Vi kigger i historiebøgerne og læser, at Grædemuren (eller Vestmuren) er rester af jødernes tempel. Vi læser om templets ødelæggelser i flere omgange og ved, at stenene i

den mur, vi står og iagttager rent faktisk er rester af den mur, der omgav Herodes' tempel og som blev ødelagt af Titus i år 70. Med andre ord: Det er det ødelagte tempel, jøderne græder over. Det er dets genrejsning, de beder om.

Noget tilsvarende findes ikke noget andet sted i verden. Vi har kirker, templer og moskeer. Vi har de mest betagende og de mest ydmyge helligsteder, - men et sceneri som sabbatsaften ved Grædemuren findes ikke. Én gang set, aldrig glemt!

Nå, men så skulle vi naturligvis til Betlehem! Og der dukkede så rejsens anden "grædemur" op! Den seks meter høje mur mellem israelere og palæstinensere. Den snoede sig omkring byen og ud i landskabet til begge sider. Og siden mødte vi muren – eller nogle steder pigtrådshegnet – andre steder på vores rejse. Man bliver naturligvis ikke "betaget" ved pludselig at stå ved denne grænsemur. Men skal den fulde sandhed frem indrømmer jeg gerne, at man på en måde bliver lige så bevæget som på sabbatsaftenen foran Grædemuren.

Vi kender alle til mennesker, som har været på rejse 8-10 dage i et område og som derefter sætter sig til dommer over

både det ene og det andet, som man har suget til sig på rejsen. Den slags bør man ikke give meget for!

Jeg sætter mig ikke til dommer over muren og dens bygmestre. Hvordan skulle jeg kunne bidrage med så meget som ét ord, som ikke før er hørt og sagt om den israelsk-palæstinensiske konflikt?

Men jeg er ikke det mindste bange for at hævde, at det var rystende at stå ved muren og ved de mange vagttårne! Er det virkelig nødvendigt? Er det konfliktløsning? Er det humant, medmenneskeligt? Er vi overhovedet i 2009? De mere eller mindre ubehjælpomme men nok så talende udslag af graffiti og kunstnerisk udsmykning af muren kan desværre ikke ændre billedet.

Men der var naturligvis ingen vej udenom: Vi skulle ind for at se fødselskirken. Shahan af Kuwait – som var på besøg – forhindrede, at jeg kom til at dvæle i den nok så berømte "fødselsgrotte". Det bærer jeg. Måske var det også vigtigere, at han gjorde det!

Men i kirken var der heldigvis græsk-ortodoks gudstjeneste. De fejrede "korsets dag" med dejlig sang, med optog med herlige børn i spidsen og med prælater iklædt gevanter, der

ville gøre enhver højkirkelig præst misundelig. Men det var også bydende nødvendigt efter det svære møde med muren. Der var bare det triste ved det, at mur-oplevelsen var mere nærværende end gudstjenesten.

Dagen efter vendte vi tilbage til livet og tog ned for at besøge Ester, som bor i kibbutz Dvir syd for Beersheva. Hun er en frisk dansk dame, der på det bestemteste hævder, at hun har rundet de 70. Hun førte os i hastig gangart rundt i sin kibbutz til børnehaven og skolen, til kostalden med flere hundrede sortbrogede køer i det, der vist nok hedder "løsdrift" og til den store, moderne fabrik, der producerer et bredt udsnit af "plastikkasser" til transport, affaldscontainere og meget andet. Hun snakkede og forklarede og sagde også gode politiske ting, der satte vore oplevelser lidt i sammenhæng. Det samme gjorde i øvrigt fortræffelige "aftenmøder" på vores hotel i Jerusalem, hvor så forskellige aktører som Ulla Sandbæk, Jacob Melchior og Kristeligt Dagblads Jerusalem-korrespondent Allan Sørensen udvidede vores horisont og ophidsede til modsigelse og tilslutning.

For mange år siden tilbragte jeg 6 timer i drønende sol ved grænseovergangen til Jordan ved Allenby-broen mens de endevendte min bagage og undersøgte om jeg havde en bombe i min barbermaskine. Denne gang gik det lettere. Men checkpoints og bomme er der mange steder. Det er en del af livet og en del af oplevelsen. Men vi kom til Jordan, og vi kom til det helt fantastiske Petra 3-400 kilometer syd for Amman. Og – som sagt – kom vi tilbage til Galilæa og sluttede med tre nætter på et hotel, der nærmest lå i vandkanten ved Genezareth sø. Den dag, vi skulle hjem så vi solen stå op over søen, mens et par fiskere sad nok så tankefulde og bødede garn. Og da vi kørte hjem fra lufthavnen så vi solen gå ned over Nordsjælland.

Inden jeg tog af sted sagde en af mine gode venner: "At du tør, man ved jo aldrig, hvornår de begynder at skyde på hinanden". Til læsere, der måtte overveje at begive sig af sted til "Det hellige land" vil jeg bare sige: Tag det roligt, vi oplevede ikke noget ubehageligt overhovedet (bortset altså fra betonmuren). Og man passer på gæsterne både i Israel og Jordan.

Tag endelig af sted. Og begynd ved Grædemuren!